

Na 10. pracovnom sjazde SChS, ktorý sa konal 3.—6. júla 1949 v Banskej Štiavnici, odzneli tieto prednášky:

Prof. Dr. J. Heyrovský: Polarografická analýza v metalurgii,

Ing. S. Stankoviánsky: Diferenciálna metóda polarografická so syn. chronizovanými kvapkovými elektródami.

Prof. Ing. Dr. R. Bárta: Školení keramického inženýrství. Výzkum keramických surovín na Slovensku. O metabentonitu a halloysitu na Slovensku.

Ing. Dr. P. Nemec: Biotické vzťahy mikroorganizmov.

Ing. G. Sommer: Vynález a patent vo svetle hospodárskeho a sociálneho vývoja.

Prof. Ing. Dr. A. Zmaczyński: Perspektywy rozwoju przemysłu chemicznego w Polsce.

Doc. Ing. Dr. O. Wichterle: Problémy chemické vazby a mechanismus chemických reakcí.

Všetky tieto prednášky sú uverejnené v tomto slávnostnom čísle Chemických zvestí.

Zakladateľ Spolku chemikov Slovákov, riad. E. Beseda.

Z p r á v a.

o priebehu 10. valného zhromaždenia Spolku chemikov Slovákov, ktoré bolo 4. júla 1949 v Banskej Štiavnici.

Predseda SChS Prof. Dr. Gašperík oznámil o 9. hod., že odkladá valné zhromaždenie pre nedostatočný počet prítomných členov o 1 hod., kedy toto v smysle stanov bude usnášania schopné v prítomnosti hocikakého počtu členov.

Čas od 9—10. hod. bol využitý prednáškou prof. Karlovej univerzity Dr. J. Heyrovského na tému: „Polarografická analýza v metalurgii“. Na návrh

členov bolo valné zhromaždenie odsunuté ešte o 1 hod., aby sa mohla vypočuť druhá prednáška, ktorá obsahove s prvou súvisí a to prednáška Ing. S. Stankovianskeho, riaditeľa Štát. priemyselnej školy na tému: „Diferenciálna metóda polarografická so synchronizovanými kvapkovými elektrodami“.

Po prestávke otvára predseda o 11.15 hod. 10. valné zhromaždenie SChS a víta hostí a súdruhov chemikov, členov Spolku. Menovite víta Prof. Dr. Ing. Zmazzyňského, gen. riaditeľa znárodneného poľského chemického priemyslu, profesora Karlovej univerzity, Dr. J. Heyrovského, zástupcov Československej chemickej spoločnosti: Prof. Ing. Dr. R. Lukeša, Prof. Dr. O. Tomička a Dr. Ing. Hampla, zástupcu Československej keramickej spoločnosti Prof. Ing. Dr. Bártu a Doc. Ing. Dr. O. Wicherleho. Ďalej predstaviteľov nášho verejného života a zástupcov znárodneného priemyslu. Potom prečítal prípis Povereníctva vnútra, ktorým bolo povolené konať sjazd, a povolenie Okresného národného výboru v Banskej Štiavnici.

Zpráva predsedu:

Toto valné zhromaždenie je 10. valným zhromaždením SChS, teda jubilejným valným zhromaždením. Spolok chemikov Slovákov bol založený 12. mája 1940 v Banskej Štiavnici, má teda za sebou 9-ročnú minulosť. Deväť rokov neznamená v histórii veľa, ale v živote Spolku keď tento bol založený v časoch búrlivých a zveľaďoval sa v období veľmi nepriaznivom pre kultúrnu činnosť, aj takú krátku ale rušnú históriu je účelné zdôrazniť a vyzdvihnúť. Založenie Spolku vynútila si okamžitá potreba. Bolo treba umiestňovať mladých chemikov v priemysle, bolo treba paralyzovať vplyv chemikov — sudetských Nemcov a tých ruských emigrantov, ktorí boli v službách Nemeckej ríše, ktorí čím ďalej, tým viac prenikali na vedúce miesta v priemysle na Slovensku. V tom čase nevydávala sa na Slovensku ešte nijaká odborná literatúra chemická, bolo preto treba venovať sa aj činnosti vydavateľskej. Stanovy, podané prípravným výborom, boli nepravým režimom tak obstrihnuté, že Spolku dovoľovali iba činnosť kultúrnu t. j. prednáškovú a vydavateľskú. O duchu, aký vládol v našom Spolku, svedčia fakty, že jeho členmi počas celej vojny boli aj kolegovia rasove prenasledovaní a členmi výboru boli aj dvaja kolegovia Česi. Výbor sa zriekol aj zakúpenia knihtlačiarne, lebo sa dala získať jedine arizáciou.

Za vojny usporiadal Spolok v Ban. Štiavnici niekoľko hodnotných odborných prednášok a vydal knižne pôvodnú publikáciu: Analytická chémia látok minerálnych (I. diel) od Ing. S. Stankovianskeho. Vydal aj Technologické skriptá výroby tukov, mydiel a voskov od E. Besedu. Vtedy sa pripravila aj obrázková časť knihy „Cement“ od E. Jírku.

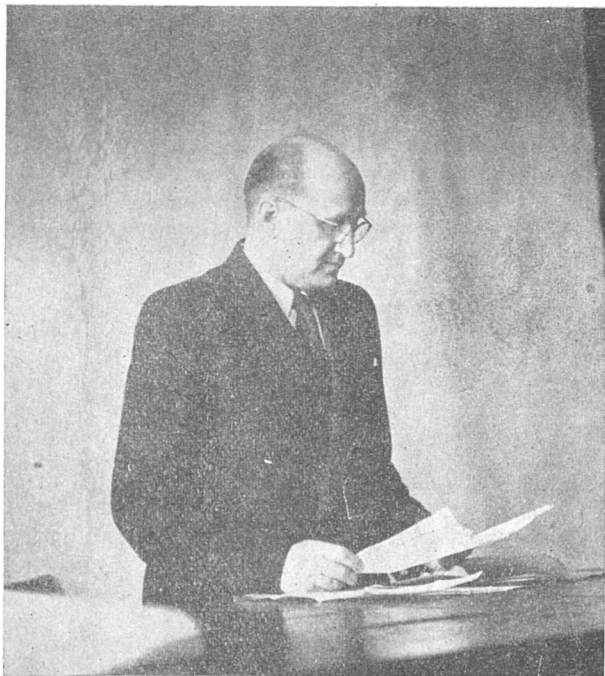
V marci r. 1944 utvoril sa vedľa oficiálneho výboru Spolku aj 6-členný výbor ilegálny, ktorého programom bolo umiestniť do každej chemickej továrne spoľahlivého člena Spolku, aby v čase Povstania výroba neutrpela pre nedostatok odborníkov. Dôkazom správneho zvládnutia tejto úlohy je skutočnosť, že továrne na povstaleckom území zostali v prevádzke aj po odstránení nemeckých a im prisluhujúcich technikov.

Do Povstania zapojil sa Spolok oficiálne a aktívne. Vyzval 3. septembra 1944 cez banskobystrickú vysielaciu svojich členov k účasti na povstaní so zbraňou v ruke. Mnoho členov počúvalo túto výzvu a šiesti z nich obetovali svoje životy. Padli v boji, aleho boli okupantmi zavraždení. Po čiastočnom potlačení Povstania a obsadení Slovenska ustala na čas aj spolková činnosť, lebo hlavní funkcionári boli v horách. V čase okupácie a obsadenia utrpel Spolok aj veľké straty na materiáli a inveniári. Bol zničený jeho archív, knižnica asi o 320 sväzkoch, taktiež 840 kg literiny a 3.000 kg papiera pripraveného na vytlačenie knihy „Cement“.

Po oslobodení v apríli r. 1945 prihlásil sa Spolok do služieb Povereníctva Slovenskej národnej rady pre priemysel, obchod a živnosť v Košiciach. Bol poverený organizovaním technikov pri prácach rekonštrukčných a pri opätovnom započatí výroby. V Bratislave v auguste 1945 funkcionári Spolku boli prvými iniciátormi založenia Slovenského technického sboru pri Slovenskej odborovej rade. Pomáhali cez SOR pri organizovaní znárodňovania priemyslu

a pre veľký nedostatok chemikov kondičný odbor napomáhal obsadzovať najdôležitejšie miesta v priemysle.

1. januára 1917 založil sa odborný časopis „Chemické zvesti“, ktorý je dnes jediným na Slovensku vychádzajúcim technickým časopisom. Je to publikačný orgán nášho Spolku a slúži vede a priemyslu. Finančné prostriedky na celú svoju činnosť získaval Spolok z členských príspevkov a darov, ktoré však nestačily na plné rozvinutie a realizovanie snáh jeho členov. Preto rozhodol sa výbor založiť nákupné, predajné a výrobné družstvo, ktorého celý zisk mal slúžiť odborne-kultúrnym a študijným cieľom Spolku. Myšlienka bola realizovaná 15. februára 1947 založením družstva „Svojchemia“. Toto prosperujúce družstvo teraz likvidujeme. Icho sme uznali, že by sme nemohli konkurovať znárodnému veľkopredaju.

Předseda Spolku chemikov Slovákov, J. S. Prof. Dr. J. Gašperík pri prejave.

Vydavateľskú zprávu miesto Prof. Dr. T. Krempaského, ktorý sa zo zdravotných dôvodov nemohol na pracovnom sjazde zúčastniť, prečítal predseda SChS Prof. Dr. J. Gašperík.

Za redakciu nášho časopisu „Chemické zvesti“ dovoľujem si podať túto zprávu:

Teraz vychádza III. ročník Chemických zvestí, ich 5—6 číslo dostali ste práve do rúk. Podarilo sa nám teda dohoniť oneskorenie zo začiatku roka, ktoré bolo spôsobené ťažkosťami technického rázu. Isto ste si všimli, že číslo bolo rozšírené z 32 na 44 strán. Pre budúcnosť chceme toto rozšírenie zacho-

vať. Umožňujú nám to usilovní prispievatelia, ako aj bohatá podpora so strany Povereníctva priemyslu a obchodu. Cenu časopisu, hoci sme vari najlacnejším periodickým časopisom v Republike, nemienime zvýšiť.

V prvom ročníku, ktorý mal celkom 352 strán, bolo 16 pôvodných prác a 21 referátov.

V druhom ročníku, ktorý mal celkom 324 strán, bolo 21 pôvodných prác a 13 referátov.

V prvých 6 číslach III. ročníka je už 12 pôvodných prác a 10 referátov na 208. stranách.

Už aj táto štatistika dáva obraz síce neúplný, lebo neberieme do ohľadu rozsah pôvodných prác, o rozmachu u nás tak mladého chemického výskumníctva a vedeckého snaženia.

Od 7. čísla III. ročníka chceme zaviesť rubriku chemickej ruštiny a angličtiny, aby sme tak nabádali našich čitateľov ku štúdiu týchto rečí tak nezbytných pre každého chemika, ktorý chce, ha musí držať krok s pokrokom vo svete chémie teoretickej i aplikovanej.

V rubrike „O správne chemicko-technologické názvoslovie“ sme ukončili návrhy na názvoslovie teoretických chemických disciplín a v poslednom dvojčíslí sme prikrročili k názvosloviu technologickému. Názvoslovná komisia, ktorej mám česť byť predsedom, koná svoju prácu pravdepodobne dobre, lebo doteraz z kruhov čitateľov nedostali sme nijaké pripomienky ani návrhy, o ktoré sme už často žiadali.

Univ. prof. Dr. J. Heyrovský.

Univ. prof. Dr. O. Tomíček pri prejave.

Ostatná činnosť vydavateľská:

Od založenia Spolku vydali sme celkom 4 knižné publikácie. Z nich posledná „Cement“ od kol. Jírku je v predaji a má uspokojivý odbyt.

V tlači je významné dielo nielen pre našu, lež i pre svetovú odbornú literatúru: „Čistenie repnej šťavy redukovanou prísadou vápna na čerenie“, ktorej autorom je Prof. Dr. Ing. Jozef Vašátko, riadny profesor Chemickej technológie poľnohospodárskej na SVŠT.

Našu činnosť spojenú s organizovaním prednášok sme sústredili na tento sjazd. Tento spôsob javí sa nám výhodnejším, ako keby sme ich konali každý mesiac v Bratislave, lebo takto sa prednášok môže zúčastniť väčší počet členov z celého Slovenska.

Nakoniec dovoľte, aby som sa úctivo poďakoval všetkým tým, ktorí svojou morálnou i finančnou podporou ako aj svojou nezištnou prácou prispeli a prispievajú k tejto našej vzdelávateľskej činnosti. Moja vďaka patrí najmä Povereníctvu priemyslu a obchodu a hlavne tohto povereníctva p. povereníkovi Ing. Samuelovi Takáčovi, za finančnú podporu na vydavateľskú činnosť, ktorú pre rok 1949 predstavuje suma 500.000.— Kčs. Po likvidovaní Družstva „Svojchemia“ len ťažko je možné časopis udržať a dať ho k dispozícii našej odbornej verejnosti za skutočné minimálne predplatné.

Ďakujem ďalej všetkým spolupracovníkom, najmä kol. Zikmundovi, Dr. Kellövi, Ing. Hýblovi a Dr. Ing. Steinovi, ktorí tak účinne a obetave pomáhajú pri redigovaní Chemických zvestí a pri ostatnej vydavateľskej činnosti, ako aj všetkým prispievateľom, ktorých práce nám umožňujú zvyšovanie úrovne nášho časopisu.

Končím svoj referát a ubezpečujem Vás, že sa vyunasním, aby sme nielen udržali, ale aj zvyšovali úroveň celej našej činnosti. Priznávam tiež, že mi je veľmi ľúto, že sa nemôžem zúčastniť nášho sjazdu. Prajem Vám, aby ste si odniesli čo najviacej nových odborných poznatkov i príjemných rozpomienok.

Po zpráve predsedu odzneli pozdravy delegátov. Na to prišlo sa k úradnej časti programu.

1. Súd. št. kpt. Remenec prečítal zápisnicu z predošlého valného zhromaždenia z 12. XII. 1948. Keďže neboli k nej nijaké pripomienky, zápisnica bola po prečítaní schválená.

2. Súd. riad. Beseda prečítal túto tajomnícku zprávu.

Na konci nášho funkčného obdobia, ktoré trvá od 1. júla 1948 do 30. júna 1949, je počet členov 311. V tomto období bolo prijatých 41 členov. Vystúpilo 7. pre neplatenie členských príspevkov prečiarknutých bolo 5 a jeden člen, kol. Boroška, zomrel.

Výborových schôdzok bolo 7 a vybavilo sa celkom 1661 spisov. Najintenzívnejšia bola vydavateľská činnosť. Stav vytlačených a do predaja daných publikácií je takýto:

„Krátky prehľad analytickej chémie“ od Ing. S. Stankovianskeho je daný do komisie knižkúpcom a na sklade máme 142 exemplárov.

Kniha „Cement“ od E. Jirku vyšla v 1100 výtlačkoch. Z nich sa odpredalo 252 kusov, 50 výtlačkov bolo darovaných jednotlivým inštitúciám v smysle zákona. Na sklade t. č. je 798 kusov.

Náš periodický časopis „Chemické zvesti“ vydávame v 1000 výtlačkoch. Predplatiteľov bolo 710, ich počet však stále rastie. Darujeme 50 exemplárov.

V tlačiarňi sa sádkuje dielo Prof. Dr. Ing. J. Vašátka: „Čistenie repnej šťavy redukovanou prísadou vápna na čerenie“.

Podporili sme exkurzné fondy na Odbore chemicko-technologického inžinierstva SVŠT sumou 16.000.— Kės s tým, aby sa touto sumou umožnila účasť na exkurziách asistentom odboru. Rovnaká suma bola venovaná na exkurzie žiakov Štátnej priemyselnej školy chemickej v Banskej Štiavnici.

3. Pokladník súd. Š. Barica prečítal pokladničnú zprávu.

4. Revízor účtov súd. Ing. Daučík prečítal revíziu, žiadal schváliť pokladničnú zprávu a návrhol udeliť odstupujúceho výboru absolútium. Absolútium bolo jednomyselne udelené.

Predseda odstupujúceho výboru poďakoval sa za dôšiaľ prejavenu dôveru členstva. Ďakuje aj všetkým tým, ktorí sa pričínili o uskutočnenie pracovného sjazdu. Novému výboru praje v práci veľa úspechov.

J. S. Prof. Ing. Dr. R. Lukeš a Prof. Ing. Dr. R. Bárta.

5. Za predsedu ad hoc navrhuje súd. gen. riaditeľa Prof. Ing. Kozmála, ktorý po súhlase členstva ujíma sa funkcie. Prečíta kandidátnu listinu, navrhnutú odstupujúcim výborom a oznamuje, že protikandidátka podaná nebola. Navrhuje voľbu aklamáciou. Návrh je prijatý.

Členovia nového výboru Spolku chemikov Slovákov.

Predseda: Prof. Dr. Juraj Gašperík,
I. podpredseda: Emil Oszlányi,
II. podpredseda: Ing. Mikuláš Furdík,
I. tajomník: Ing. Juraj Ryba,
II. tajomník: Jozef Sulimanec,
pokladník: Ing. C. Štefan Barica,
vzdelávateľ: Prof. Ing. Dr. Mikuláš Gregor,
dozorný výbor: Ing. Karol Daučík,
Ing. Dr. Imrich Stein,
Gustáv Fukas,
Správca majetku: Ján Vicián,
Zapisovateľ: Pavel Schramek.

Riadni členovia:
Július Bajza,
Prof. Eugen Beseda,
Pavel Gáborník,
Ing. František Kianička,
Prof. Dr. Teodor Krempaský,
Ing. Ján Kostolanský,
Július Lepen,
Jozef Valach,
Jolana Veselá-Prácková,
Margita Vongová,

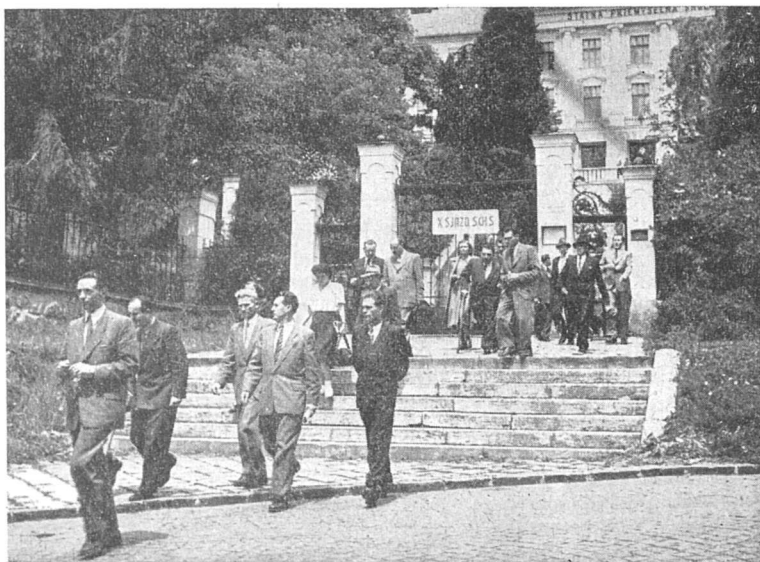
Náhradní členovia: Ing. Kosorinský, Ing. J. Matzinger, Ing. Naďa Schedlbauerová, Ing. Milica Žuffová, Emil Piš, Ing. J. Štímel, Miroslav Zikmund, prof. J. Smorádek, Zoltán Ostrovský,

Výbor v uvedenom složení bol jednomyseľne zvolený.

Predseda novozvoleného výboru Prof. Dr. Gašperík ujíma sa funkcie. Menom výboru aj menom svojim ďakuje členom za dôveru a poukazuje na to, že každý z nás musí pracovať pre lepšiu budúcnosť, a teda v prvom rade pre úspešné splnenie 5-RP.

6. Voľné návrhy. Predseda navrhuje zmeniť VI. článok ods. a) stanov takto: Doterajšie znenie „riadnym činným členom sa stane každý chemik, ktorý skončil najmenej vyššiu chemickú školu a písomne sa prihlásil a prihlášku jeho udobril výbor“. Znenie navrhované: „Riadnym činným členom sa stane každý, kto skončil najmenej jednoročný naukobeh chemický a písomne sa prihlásil a prihlášku jeho udobril výbor“. Návrh bol jednomyseľne prijatý.

Predseda družstva „Svojchemia“ súdr. Ing. Daučík referuje o likvidácii družstva „Svojchemia“. Návrh na likvidáciu bol daný na valnom zhromaždení družstva 15. mája 1949. Likvidátormi sú súdruhovia: Riad. E. Beseda, Ing. Daučík, Prof. Dr. J. Gašperík. Pretože sa nikto s novým návrhom neprihlásil, predseda ukončil valné zhromaždenie o 12.25 hod.

Žpráva pokladníka ku dňu 30. VI 1949 o finančnom hospodárení Spolku v uplynulom roku od 1. júla 1948 do 31. júna 1949.

Príručná pokladničná kniha bola preskúmaná podľa jednotlivých dokladov a vykazuje nasledujúci obrat:

Pokladničná hotovosť k 1. 7. 1948	— — — — —	Kčs	1.382.50
celková dotácia	— — — — —	Kčs	51.095.—
		Kčs	52.477.50
celkové výdavky	— — — — —	Kčs	51.295.—
pokladničná hotovosť k 30. VI. 1949	— — — — —	Kčs	1.182.50

U Slovenskej Tatry banky, národný podnik v Bratislave, máme k 30. VI. 1949 pohľadávku vo výške Kčs 188.420.—.

Vykázaný zostatok súhlasí so zápismi podľa vzájomnej knižky STB.

Podľa majetkového výkazu k 30. VI. 1949 vykazujeme:

za rôzne náklady	— — — — —	Kčs	40.475.—
kniha „Cement“	— — — — —	Kčs	40.000.—
dary SVŠT a ŠPŠ v Banskej Štiavnici	— — — — —	Kčs	32.000.—
Chemické zvesti na publikačnú činnosť	— — — — —	Kčs	485.008.—
Celkové náklady	— — — — —	Kčs	597.483.—

Podľa majetkového výkazu k 30. VI. 1949 vykazujeme nasledujúce prijmy:

Za zápisné	— — — — —	Kčs	167.—
za členské príspevky	— — — — —	Kčs	8.940.—
analytická chémia	— — — — —	Kčs	10.375.—
kniha „Cement“	— — — — —	Kčs	81.237.50
subvencia na publikačnú činnosť	— — — — —	Kčs	500.000.—
Celkový príjem	— — — — —	Kčs	600.755.50

Poznamenávame, že všetky položky boli revízormi preskúmané a za správne uznané.

Majetkový výkaz k 30. VI. 1949.

Majetok				Kapitál
Zariadenie	— — — — —	Kčs	4.900.—	
pokladničná hotovosť	— — — — —	Kčs	1.182.50	
Slovenská Tatry banka	— — — — —	Kčs	188.420.—	
dlžníci	— — — — —	Kčs	368.188.40	
Základný účet:				
47/48	Kčs	558.804.90		
48/49	Kčs	3.886.—		562.690.90
	Kčs	562.690.90		562.690.90

Náklady				Výnosy
Rôzne náklady	— — — — —	Kčs	40.475.—	
kniha „Cement“	— — — — —	Kčs	40.000.—	
dary SVŠT a ŠPŠ v B. Štiavnici	— — — — —	Kčs	32.000.—	
„Chem. zvesti“ na publikačnú činnosť	— — — — —	Kčs	485.008.—	
hrubý zisk	— — — — —	Kčs	3.886.—	
Zápisné	— — — — —			167.—
členské príspevky	— — — — —			8.940.—
analytická chémia	— — — — —			10.375.—
kniha „Cement“	— — — — —			81.237.50
Subvencia na publ. činnosť	— — — — —			500.000.—
STB úroky	— — — — —			613.50
	Kčs	601.369.—		601.369.—